

L'estat incapaç

Moltes coses no funcionen bé en la nostra societat: manca d'habitatge, conegut als serveis de salut, l'escola amb resultats dels tests de PISA insatisfactoris i que no milloren, infraestructures amb manca d'inversió i manteniment com Rodalies o l'AP-7, manca d'inversió en energies renovables a Catalunya juntament amb una gran apagada a la Península (de la qual encara no sabem les causes), incidents de seguretat com robatoris sistemàtics de coure, lladres multireincidentes, plantacions de marihuana per guanyar la lliga europea i l'augment dels trets amb alguns assassinats a plena llum del dia.

Les diferents instàncies dels governs no semblen capaces d'afrontar aquests problemes amb eficàcia; problemes que, d'altra banda, no són exclusius de Catalunya ni d'Espanya i que, a més, erosionen la confiança dels ciutadans en el sistema democràtic i alimenten els populismes.

Què explica aquesta incapacitat de l'Estat?

Hi ha causes diverses. Per part dels dirigents polítics, hi ha curterminisme electoral. La solució dels problemes mencionats necessita planificació i execució durant anys. Cal anticipar els problemes i no només reaccionar quan es presenten. Sorprenen, per exemple, que no s'anticipés l'augment de trànsit a l'AP-7 quan es van aixecar els peatges i que el manteniment sigui deficient. Els problemes de l'escola i dels serveis de salut no només són de recursos, sinó que també són d'estructura i d'incentius (per exemple, d'autonomia de l'escola, d'autoritat dels directors, de transparència i d'avaluacions independents). Atacar les qüestions de fons és més difícil que estirar el pressupost públic i requereix molt més coratge polític. Sobretot quan el males-tar d'alguns col·lectius que tallen carrers i carreteres de manera recurrent per aconseguir els seus objectius es trasllada als ciutadans, als quals impedeix la mobilitat. Sembla que hi ha massa col·lectius corporatius que passen per sobre dels interessos generals del país amb la seva capacitat de veto, siguin maquinistes que acaben decidint sobre Rodalies,

XAVIER VIVES

ECONOMISTA, IESE

taxistes que decideixen qui pot entrar o no al sector, o els mateixos veïns que decideixen sobre les instal·lacions renovables o altres interessos sectorials. Al ciutadà que passejava per Collserola, el gran parc de l'àrea metropolitana, li costa entendre que estigui tancat de manera indefinida des de fa mesos per la pesta por-

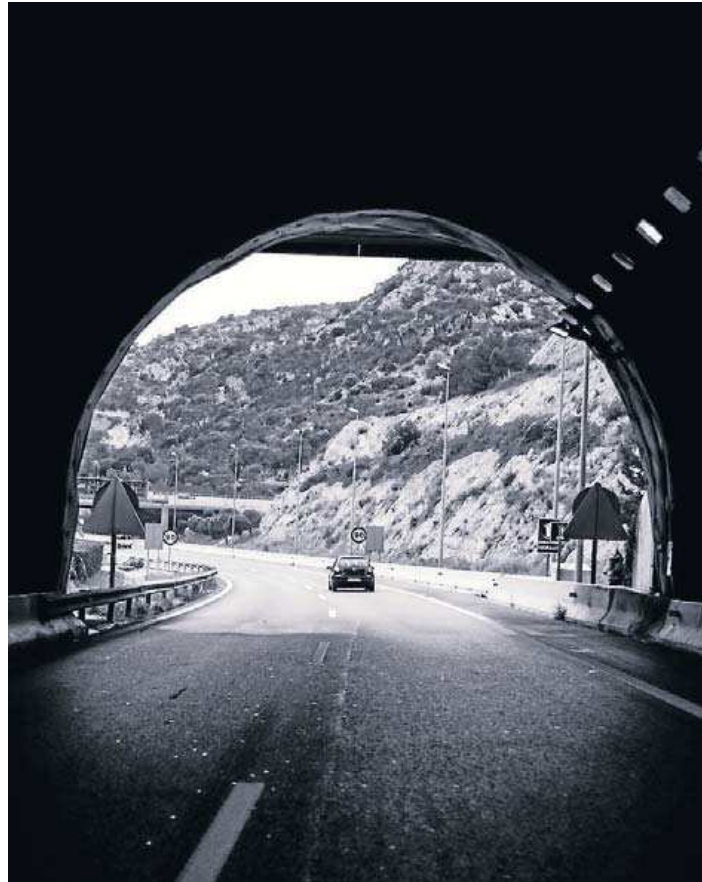
cina però que s'hi hagi construït a dins un poblat celta per filmar una pel·lícula (encara que sigui amb Russell Crowe). Com és que no es va anticipar que la gran sobrepoblació de senglars era problemàtica? S'han tingut en compte els beneficis per a la salut que proporciona Collserola als ciutadans que tenen molt poc accés a parcs i jardins?

No n'hi ha prou amb institucions de qualitat i ciutadans que confien entre ells i en les institucions (el capital social d'un país); a més, la burocràcia del govern ha de ser efectiva. Aquí, un problema és que l'estructura de l'administració porta el funcionari a no assumir cap risc. Es posa el control del procés per davant de l'obtenció de resultats. Com afirmen Ezra Keim i Derek Thompson al llibre *Abundance*, les administracions demòcrates als Estats Units, que admeten

els bloquejos a projectes públics per part de diferents col·lectius, han promès molt i han lliurat poc, i han aconseguit gastar més sense millorar els serveis ni, per exemple, la construcció d'habitatge. El fet que Hisenda funcioni a Espanya amb eficàcia recaptadora indica que és possible proporcionar els mitjans i els incentius a una agència del govern per assolir els seus objectius.

Per afrontar els problemes de fons, cal també cohesionar la societat per assolir els objectius i les reformes necessàries. Així es crea consens i legitimitat en les actuacions. Malauradament, el context polític en molts països, i certament a Espanya, és de gran polarització i de negació de l'oponent, i el partidisme ja ha contaminat greument les institucions. Alguns països nòrdics i Alemanya indiquen el camí. En aquest darrer país, conservadors i socialdemòcrates han arribat a un pacte per fer sostenibles les pensions, inspirats en el model suec i seguint els consells d'un comitè d'experts. Sense pactes transversals, per exemple, no hi pot haver una reforma exitosa de l'escola.

Cal una reacció de la societat civil que plantegi solucions i ajudi a construir consensos que forcin els partits polítics a afrontar els reptes econòmics i socials amb una perspectiva a llarg termini. No serà fàcil, però cal fer-ho.

XAVIER BERTRAL

Atacar les qüestions de fons és més difícil que estirar el pressupost públic i requereix molt més coratge polític